CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **E-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny ***Formuła 2015***

JĘZYK POLSKI

ARKUSZ 1

Poziom podstawowy
Test

Symbol arkusza
EPOP-P1-**100**-2406

DATA: **3 czerwca 2024 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **170 minut**

(łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **20**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **dwa właściwe arkusze egzaminacyjne**, tj. arkusze we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**, oznaczone 1 i 2 – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwe** arkusze – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwe** arkusze – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny (z testem) zawiera 11 stron (zadania 1–12). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i **tylko własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Marcin Maciołek
U źródeł słów

Myślimy słowami. Mówimy, używając słów. Słowa porządkują nasz świat, pozwalają wyrażać nasze odczucia, doznania, emocje. Dzięki słowom swobodnie możemy się poruszać w otaczającej nas rzeczywistości i wyznaczać jej granice. Słowa dają nam poczucie bezpieczeństwa, są niczym morska boja – orientują nas w rejsie po morzu zdarzeń i zjawisk.

Wyraz ‘słowo’ ma różne znaczenia. Bywa rozumiane zarówno jako ‘ciąg liter i głosek stanowiący względnie samodzielny element języka i mający własne znaczenie’, jak i ‘wypowiadanie się w mowie lub na piśmie’. ‘Słowo’ to zatem nie tylko pojedynczy leksem[1], jest ono również synonimem mówienia i samego języka. Kiedy mówimy lub piszemy, posługujemy się właśnie słowami.

Praca nad językiem to głównie praca nad słowem. Aby zadbać o dokładność, precyzję swoich wypowiedzi, dobieramy słowa. Mówiąc czy pisząc, zastanawiamy się nieraz nad wyborem właściwych wyrazów, najlepiej oddających istotę opisywanego zjawiska. Cierpimy więc, gdy nie potrafimy w pełni wyrazić tego, co w danym momencie myślimy, odczuwamy. Ze wzgardą odnosimy się też do osób, które używają wyrazów wulgarnych, bo takie słowa nas ranią.

Słowa są narzędziem poznania. Służą procesowi nominacji, czyli nazywają różne elementy otaczającej nas rzeczywistości oraz nasze stany wewnętrzne, dzięki czemu umożliwiają nam sprawne funkcjonowanie i odnajdywanie się w przestrzeni, w której żyjemy. Poznawanie nowych słów i zastanawianie się nad ich znaczeniem jest więc jednocześnie poznawaniem świata. Gdy dotrzemy do sensu nowo poznanych słów, poszerzymy również wiedzę o nas samych. W ten sposób pomnażamy własne człowieczeństwo, wszak praca nad słowem ma sens głęboko humanistyczny. Sprawna, udana komunikacja, zakładająca troskę o wzajemne zrozumienie oraz szacunek względem rozmówcy, polega na umiejętnym, właściwym, trafnym posługiwaniu się słowem.

Dla osób uczących się języków obcych znajomość słownictwa jest także kluczem do poznania nowej, w większym czy mniejszym stopniu obcej, przestrzeni socjosemantycznej[2]. Takie osoby wyruszają więc w fascynującą podróż po niezgłębionym oceanie słów i znaczeń, W nie mniej pasjonującą wyprawę udają się również rodzimi użytkownicy języka, kiedy zanurzają się w sens i formę słów dobrze im znanych, używanych na co dzień, zwłaszcza gdy jest to wędrówka w głąb dziejów.

Analizowanie słów, ich genezy, odkrywanie ich dawnej postaci i docieranie do najgłębszych sensów to niebywale ekscytujące zajęcie.

Na podstawie: Marcin Maciołek, *U źródeł słów*, Katowice 2017.

[1] Leksem – wyraz jako jednostka systemu językowego, wyraz słownikowy.
[2] Socjosemantyczny – tu: odnoszący się do znaczeń wyrazów, którymi posługuje się rodzimy użytkownik języka.

Zadanie 1. (0–2)

Na podstawie tekstu Marcina Maciołka podaj trzy powody, dla których warto mieć szeroki zasób słownictwa.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie tekstu Marcina Maciołka wyjaśnij sens sformułowania *słowa są narzędziem poznania*.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

KONRAD

(po długim milczeniu)

Samotność – cóż po ludziach, czym śpiewak dla ludzi?
Gdzie człowiek, co z mej pieśni całą myśl wysłucha,
Obejmie okiem wszystkie promienie jej ducha?
Nieszczęsny, kto dla ludzi głos i język trudzi:
Język kłamie głosowi, a głos myślom kłamie;
Myśl z duszy leci bystro, nim się w słowach złamie,
A słowa myśl pochłoną i tak drżą nad myślą,
Jak ziemia nad połkniętą, niewidzialną rzeką:
Z drżenia ziemi czyż ludzie głąb nurtu docieką,
Gdzie pędzi, czy się domyślą? –

Zadanie 3.1. (0–1)

Podaj autora i tytuł utworu, z którego pochodzi zacytowany fragment.

Autor: .....

Tytuł: .....

Zadanie 3.2. (0–1)

Czy problem w posługiwaniu się słowami, o którym mówi Konrad, jest wyrażony również w 3. akapicie tekstu Marcina Maciołka? W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do podanego fragmentu utworu oraz do artykułu Marcina Maciołka.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–2)

Wypisz z tekstu Marcina Maciołka po jednym sformułowaniu charakterystycznym dla stylu naukowego i dla stylu artystycznego.

Styl naukowy: .....

.....

Styl artystyczny: .....

.....

Zadanie 5. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz i zaznacz właściwą odpowiedź.

We fragmencie tekstu Marcina Maciołka *Słowo to zatem nie tylko pojedynczy leksem* […] dominuje funkcja

A. informatywna.
B. ekspresywna.
C. impresywna.
D. poetycka.

Zadanie 6. (0–3)

Napisz streszczenie tekstu Marcina Maciołka *U źródeł słów,* liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst 2.

Robert Piłat
Kultura i kształtowanie samego siebie

Posługujemy się wyrażeniem „kultura wysoka”, choć unikamy na ogół wyrażenia „kultura niska” – zamiast tego mówimy „kultura popularna”.

Wyrażenie „kultura popularna” jest opisowe – odwołuje się do cech funkcjonalnych kultury, takich jak rozpowszechnienie i dostępność. W kulturze popularnej ma się uczestniczyć bez przygotowania, jedynie na mocy rozumienia języka i kodów występujących w danym społeczeństwie.

Rozróżnianie kultury wysokiej i popularnej ma sens. Własnością kultury popularnej jest powielanie. Książka, komiks, film czy piosenka – jeśli tylko zadomowią się w kulturze popularnej, to pojawią się w postaci mnóstwa kopii, naśladownictw, podobnych wersji. Ta własność wynika z zakorzenienia kultury popularnej w ludzkich potrzebach. Podobnie jak potrzebujemy jeść i pić, tak samo potrzebujemy form wyrażania uczuć, obcowania z własną pamięcią, rozumienia zakresu i mocy więzi z innymi, przedstawiania sobie własnego życia jako całości, a wreszcie zdolności do rozwiązywania problemów moralnych i siły w opieraniu się złu i nieszczęściu. Tych form dostarcza nam kultura popularna. Kultura popularna żyje również z pragnień: nadaje im formę, tworzy nowe przedmioty zainteresowania, wzruszenia. Wybitni twórcy kultury popularnej odnosili sukces wtedy, gdy nie tylko zaspokajali pewną potrzebę swojej publiczności, lecz także pokazywali jej nowe rodzaje i przedmioty pragnień.

Pragnienie łączy kulturę popularną i kulturę wysoką. Jednak ta ostatnia skupia się nie tyle na przedmiotach potrzeb i pragnień, ile na ich podmiocie. Kultura wysoka objawia naturę podmiotu zdolnego do tego tworzenia i samo-tworzenia i pokazuje ten właśnie podmiot jako właściwy podmiot pragnień i potrzeb. Kompozytor popularny tworzy piękne dźwięki, cieszące ucho, ożywione przeżyciem, doświadczeniami, wywołujące całe bogactwo stanów: wzruszenie, radość, melancholię. Zakłada jednak naturę człowieka taką, jak ją widzi. Kompozytor muzyki awangardowej (w odniesieniu do swojej epoki) skupia się na materii dźwiękowej, aby wciągnąć w nią słuchacza tak, że odkryje on w niej nową formę własnego istnienia – widzi, jak tworzą się w nim całkowicie nowe stany pragnienia i nowa możliwa tożsamość. W ten sposób, jako uczestnik kultury wysokiej, tworzy sam siebie. Podobnie awangardowy malarz zmusza nas do patrzenia w nowy sposób, nie zważając na to, czy nam się to podoba – nie schlebia naszej potrzebie, lecz nakłania nas do zastanowienia się nad nową postacią własnego życia – taką, która mogłaby wyrazić się w jego dziele. Możemy – oczywiście – odrzucić to zaproszenie, lecz ten, kto uczestniczy w kulturze wysokiej, wie, że został postawiony przed osobliwym zadaniem samowychowania, wręcz samo-tworzenia: stania się innym, niż był (stąd tak ważna rola kultury wysokiej w edukacji). Gdy już zrozumie to zadanie, poczuje się sam twórcą uczestniczącym w odwiecznej rozmowie o tym, kim mamy być jako ludzie.

Na podstawie: Robert Piłat, *Kultura i kształtowanie samego siebie*, „Filozofuj!”, 2016 nr 5 (11).

Zadanie 7. (0–2)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Roberta Piłata. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Znajomość języka danej społeczności wystarczy do zrozumienia wytworów kultury wysokiej.	**P**	**F**
2.	Podstawą kultury popularnej i kultury wysokiej jest kopiowanie.	**P**	**F**
3.	Wytwory kultury popularnej są zrozumiałe dla szerokiego grona odbiorców.	**P**	**F**

Zadanie 8. (0–2)

Na podstawie tekstu Roberta Piłata podaj trzy cechy kultury popularnej.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–2)

Odwołując się do przykładu awangardowych artystów – przywołanego w tekście Roberta Piłata – wyjaśnij różnicę między kulturą popularną a kulturą wysoką, a następnie określ zaletę kultury wysokiej.

Wyjaśnienie różnicy między kulturą popularną a kulturą wysoką:

.....

.....

.....

.....

Zaleta kultury wysokiej:

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz i zaznacz właściwą odpowiedź.

Wypowiedzenie *Pragnienie łączy kulturę popularną i kulturę wysoką* to

A. zdanie pojedyncze.
B. zdanie złożone współrzędnie.
C. zdanie złożone podrzędnie.
D. równoważnik zdania.

Zadanie 11. (0–1)

Z 3. akapitu tekstu Roberta Piłata wypisz synonim wyrazu *kopiowanie*.

.....

Zadanie 12. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Roberta Piłata. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Sformułowania ujęte w nawias wprowadzają nowy wątek rozważań.	**P**	**F**
2.	Sformułowania: *Zakłada jednak…*, *Podobnie…*, zwiększają spójność tekstu.	**P**	**F**

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015

JĘZYK POLSKI

Poziom podstawowy

Test

Formuła 2015